GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף מאוחר תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 011271
שם התלמיד/ה: _____

עברית: לשון

הוראות לנבחן

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות. יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק א – שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס – 20 נקודות

פרק ב – תחביר / פרק ג – מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים – 80 נקודות

סך הכול – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר לנבחן (עמוד 9).

ד. הוראות מיוחדות: 1. יש לקרוא את הטקסטים שבעמודים 4–8, ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.

2. הקפד על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

שים לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

הנחיות מיוחדות למועד זה: בפרק ב (תחביר) חמש שאלות 2–6 ובפרק ג (מערכת הצורות) חמש שאלות 7–11, לכל שאלה — 24 נקודות. "שים לב: תוכל לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק, אך מספר הנקודות שתוכל לצבור לא יעלה על 80."

בהצלחה!

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

השאלות

פרק א: חובה — שם המספר ואותיות השימוש

(20 נקודות)

(קרא את שלושת הטקסטים שלפניך. השאלות בפרקי הלשון הן בזיקה לטקסטים.)

ענה על שאלה 1 שלפניך.

1. (20 נקודות)

א. לפניך משפטים ובהם מספרים ושמות מספר מודגשים.

במשפטים שבהם מספרים מודגשים כתוב את המספרים **במילים** (אין צורך לנקד), ובמשפטים שבהם אפשרויות מודגשות של שם המספר, **הקף** את הצורה המתאימה למשפט.

- בשנת **אַלְפַּיִם וּשְׁמוֹנֶה עָשָׂר** / **אַלְפַּיִם וּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה** נערכה ברוסיה תחרות גביע העולם בכדורגל (המונדיאל).
- בשלבי המוקדמות למונדיאל התחרו 209 נבחרות על **32** _____ מקומות.
- במוקדמות המונדיאל קיוותה ישראל לנצח את **שְׁלוֹשׁ** / **שְׁלֹשֶׁת** הנבחרות: אלבניה, מקדוניה וליכטנשטיין, אך התבדתה.
- במשחקי חצי הגמר ניצחה צרפת את בלגיה בתוצאה **אַחַת**-אפס / **אֶחָד**-אפס.
- במשחק הגמר בין נבחרת קרואטיה לנבחרת צרפת שנערך ב**חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה** / **חֲמִשָּׁה עָשָׂר** ביולי ניצחה נבחרת צרפת, וזכתה בתואר אלופת העולם.
- כ־**7500** _____ אוהדים ליוו את קבוצת הפועל באר שבע במשחקה נגד מכבי פתח תקווה לפני שלוש שנים.
- ממחקר חדש שעסק בתופעת ההעתקות עלה כי **16** _____ אחוזים מן הסטודנטים בישראל הגישו עבודות שאדם אחר כתב בעבורם. עוד עלה במחקר כי מספר הסטודנטים שהעתיקו עבודות מן האינטרנט היה גדול פי **2** _____ ממספר הסטודנטים ששילמו למישהו שיכתוב בעבורם את העבודה.

ב. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם שם מספר מודגש — אחד מהם שגוי, והאחר תקין.

הקף את שם המספר התקין, וכתוב מעל שם המספר השגוי את צורתו התקינה.

- ילדים בני **שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה** שעוסקים בספורט סבורים שהדבר החשוב ביותר בספורט הוא לנצח.
- חברות טיולים מציעות לציבור אוהדי הכדורגל חבילות תיירות ובהן טיסות ישירות, כרטיסים למשחק, שהות של **שָׁלוֹשׁ** לילות במלון וארוחות בוקר.

פרק ב: תחביר

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

(80 נקודות)

לפניך שני פרקים: פרק ב — תחביר, פרק ג — מערכת הצורות.

בחר **בפרק שלמדת:** בפרק ב — תחביר **או** בפרק ג — מערכת הצורות.

בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

בפרק זה חמש שאלות 2–6. לכל שאלה — 24 נקודות.

שים לב: תוכל לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק, אך מספר הנקודות שתוכל לצבור לא יעלה על 80.

---

2. (24 נקודות)

לפניך שני משפטים.

I. **האסטרטגיה של התחרות מעודדת ריבים, ולעיתים קרובות היא פוגעת בשיתוף הפעולה בין עמיתים בעבודה.** _____

II. **אתלטים בריטים שהשקיעו בילדותם את כל זמנם באימונים מתקשים בבגרותם ליצור קשרים חברתיים.** _____

א.
- ציין ליד כל אחד מן **המשפטים I–II** את הסוג התחבירי שלו.
- אם המשפט מורכב, תחם את הפסוקית, וציין מעליה את התפקיד התחבירי שלה; אם המשפט הוא משפט איחוי, תחם את איבריו.

ב. (1) העתק מכל אחד מן **המשפטים I–II** מילה או צירוף שתפקידם התחבירי הוא מושא.

משפט I: _____ משפט II: _____

(2) העתק מאחד מן **המשפטים I–II** צירוף מילים שתפקידו התחבירי הוא נשוא מורחב. _____

ג. המר את **משפט II** במשפט מסוג תחבירי כלשהו, שיבטא קשר של סיבה ותוצאה.

3. (24 נקודות)

א. לפניך שני משפטים מורכבים.

I. **התחרות בין היצרנים נחשבת לחיובית בעיני הצרכנים כי היא גורמת להוזלת המוצרים.**

II. **מי שאינו מנסה אינו נכשל.**

בכל משפט תחם את הפסוקית, וציין מעליה את התפקיד התחבירי שלה.

ב. לפניך שני משפטים.

I. **העתקת עבודות היא עבירה חמורה על תקנון האוניברסיטה.**

II. **שיעור ההעתקות של עבודות עלה בחמישים אחוז בארבע השנים האחרונות.**

(1) המר את שני **המשפטים I–II** במשפט מורכב, שיבטא את הקשר הלוגי הקיים ביניהם.

(2) המר את שני **המשפטים I–II** במשפט איחוי, שיבטא את הקשר הלוגי הקיים ביניהם.

ג. לפניך משפט.

מה גרם למשבר בענף הבנקאות העולמי?

נתח את המשפט: ציין מעל כל מילה את התפקיד התחבירי שלה.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

4. (24 נקודות)

א. לפניך משפט ובו חלק כולל.

בסביבה הישגית המאמנים בוחנים גם את איכות הביצועים של הספורטאים ולא רק את תוצאות התחרות.

(1) סמן בקו את החלק הכולל במשפט, וציין את התפקיד התחבירי שלו. _____

(2) לפניך ארבעה משפטים. הקף את המשפט שהמשמעות שלו זהה למשמעות של המשפט הנתון.

— **בסביבה הישגית המאמנים בוחנים קודם כול את איכות הביצועים של הספורטאים, ורק אחר כך את תוצאות התחרות.**

— **בסביבה הישגית המאמנים בוחנים את איכות הביצועים של הספורטאים ואת תוצאות התחרות.**

— **בסביבה הישגית אין המאמנים בוחנים אלא את תוצאות התחרות.**

— **בסביבה הישגית אין המאמנים בוחנים את תוצאות התחרות, אלא את איכות הביצועים של הספורטאים.**

ב. לפניך שלושה זוגות משפטים, ובכל משפט מילה מסומנת בקו.

זוג I: • **התאוריה של ד"ר גאן נהפכה למעשה.**

- **המתאבק הפך את יריבו על הגב.**

זוג II: • **אם נעשה זאת, נזכה בפרס הגדול ביותר.**

- **התחרות בין הספורטאים נעשתה קשה.**

זוג III: • **הישגיות היא הרגשה אישית.**

- **בזכות נחישותה היא השיגה הישגים נאים.**

בכל זוג ציין מעל כל מילה המסומנת בקו את התפקיד התחבירי שלה.

ג. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מסומנת בקו המילה "למעשה". ציין מעל כל מילה המסומנת בקו את התפקיד התחבירי שלה במשפט.

I. **התנגדתי למעשה זה משום שהוא סותר את עמדתי.**

II. **רוב המתחרים במרוץ טוענים שהם אינם שותפים למשחק התחרותי, אולם, למעשה, הם שמים לב היטב מי לפניהם ומי אחריהם.**

5. (24 נקודות)

א. לפניך שלושה משפטים, ובכל אחד מהם יש תמורה.

I. **תחרויות מפתחות אצל הילדים מיומנויות חשובות, כמו אמפתיה, התמדה ומשחק לפי תור.**

II. **לפי דוקטור טימותי גאן, מומחה להתפתחות ילדים, התחרות מפתחת אצל הילדים הערכה עצמית.**

III. **בשנת 2008, שנת המשבר הכלכלי העולמי, ריאיינתי בנקאי בכיר מבנק אמריקני גדול.**

(1) בכל אחד מן המשפטים סמן את התמורה.

(2) בכל אחד מן המשפטים כתוב מעל המילה או המילים שהתמורה ממירה את התפקיד התחבירי שלהן במשפט.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ב. לפניך משפט.

המעבדות מלאות במדענים מבריקים שכבר לא מדברים זה עם זה בגלל הפחד שאחד מעמיתיהם ישיג הישגים מרשימים יותר משלהם.

פרק את המשפט לשלושה משפטים.

משפט 1: _____

משפט 2: _____

משפט 3: _____

6. (24 נקודות)

א. לפניך משפט שהוסרו ממנו הפסיקים.

לדברי מנהל הסוכנות האמריקנית נגד סמים בספורט השאיפה לנצח בתחרויות ספורט פוגעת בהוגנות במשמעת ובסובלנות.

(1) סמן במשפט שני פסיקים.

(2) ציין את הנימוק להוספת כל אחד מן הפסיקים.

הנימוק להוספת הפסיק הראשון: _____

הנימוק להוספת הפסיק השני: _____

ב. לפניך משפט ובו שש מילים מסומנות בקו.

מאמנים מיומנים מחזקים את החוסן הנפשי של המתאמנים שלהם ומנטרלים את הנטייה שלהם לתחרותיות מוגזמת.

ציין מעל כל מילה המסומנת בקו את חלק הדיבור שלה (שים לב: לא את התפקיד התחבירי).

פרק ג: מערכת הצורות

(80 נקודות)

בפרק זה חמש שאלות 7–11. לכל שאלה — 24 נקודות.

שים לב: תוכל לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק, אך מספר הנקודות שתוכל לצבור לא יעלה על 80.

---

7. (24 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

לפניך קטע, על פי טקסט 1, ובו פעלים מודגשים.

מאמן הספורט **מְתֻסְכָּל** מן הנזקים של תחרות לא הוגנת בספורט; אתלטים בריטים מסוימים מתקשים **לְהִשְׁתַּלֵּב** במצבים חברתיים מורכבים, והם **נוֹתָרִים** ללא כלים ליצירת קשרים חברתיים; ספורטאים ומאמנים אינם **מְבִיאִים** בחשבון את הנזקים לספורטאי מסביבה תחרותית מדיי, והמעבדות **מְלֵאוֹת** במדענים מבריקים שאינם משתפים פעולה ביניהם. בגלל יצר התחרות נוצרו תסבוכות שצריך **לְהַתִּיר**, האתגר כעת הוא **לְזַהוֹת** דרכים חדשות לשיתוף פעולה.

בטבלה שלפניך נתח את הפעלים המודגשים בקטע לשורש ולבניין, וכתוב במקומות הריקים בלבד פועל מאותו השורש, בבניין אחר.

הפועל	השורש	הבניין	פועל מאותו שורש בבניין אחר
מְתֻסְכָּל			(מושחר)
לְהִשְׁתַּלֵּב			
נוֹתָרִים			
מְבִיאִים			(מושחר)
מְלֵאוֹת			
לְהַתִּיר			(מושחר)
לְזַהוֹת			

8. (24 נקודות)

א. לפניך חמישה משפטים, ובכל משפט יש פועל מודגש.

— מאמן הנבחרת **מַחְרִים** את המשחק בשל התנהגות השחקנים.

— הורים רבים **מוֹחִים** על עריכת תחרויות בבית הספר.

— ספורטאים **מִתְמַחִים** בתחומים שונים.

— בדרך כלל בסיום המשחק הקהל **מוֹחֵא** כפיים למנצחים.

— צפיתי בספורטאי הישראלי שר את "התקווה" **ומָחִיתִי** דמעה.

(1) מבין הפעלים המודגשים, הקף שלושה פעלים שהשורש שלהם משותף.

(2) ציין את השורש של הפעלים שהקפת. _____

(3) העתק את שני הפעלים האחרים, וציין את השורש של כל אחד מהם.

הפועל: _____, השורש: _____.

הפועל: _____, השורש: _____.

(4) • מבין הפעלים המודגשים, העתק שלושה פעלים השייכים לאותו הבניין. _____ _____ _____

- ציין את הבניין שלהם. _____

(5) כתוב את שם הפעולה של הפועל **מוֹחִים**. _____

(6) כתוב את צורת העבר בגוף נסתרת של הפועל **מוֹחִים**. _____

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ב. לפניך קטע קצר, ובו שני זוגות פעלים מודגשים. בכל אחד מזוגות הפעלים המודגשים **הקף** את הצורה הנכונה.

לאחר האימון נזף המאמן בקבוצתו: "כבר הפסדנו בכמה משחקים. מה עוד צריך **לִקְרֹא** / **לִקְרוֹת** כדי שתבינו שצריך להגביר את קצב האימונים? אני רוצה **לְהַעֲלוֹת** / **לַעֲלוֹת** את הקבוצה שלנו לראש הטבלה, אבל אני זקוק לשיתוף הפעולה שלכם".

9. (24 נקודות)

א. לפניך קטע.

בתחום הבנייה אדריכלים מתחרים בתכנון בניינים, אולם הם אינם מתחשבים בהוצאות הכרוכות במגורים בהם. התחרות גם פוגעת בסיוע ההדדי של העובדים בחברה. הפגיעה במדע גדולה כי התקדמות בתחום הזה מצריכה מן המדענים שיתוף של תוצאות ומסקנות.

העתק מן הקטע שלושה שמות פעולה בבניינים שונים, וציין את הבניין של כל שם פעולה.

I. שם הפעולה: _____, הבניין: _____.

II. שם הפעולה: _____, הבניין: _____.

III. שם הפעולה: _____, הבניין: _____.

ב. לפניך שלושה זוגות מילים.

שִׁירָה — הַשְׁרָאָה מְנֻכָּר — מַכָּר אַפְּלִיָּה — אֲפֵלָה

(1) **הקף** את הזוג שבו השורש של שתי המילים זהה.

(2) בשני הזוגות האחרים, ציין מעל כל מילה את השורש שלה.

ג. לפניך מילים מתחום הספורט.

- **מָאוֹץ** (ספרינט)
- **אִמּוּנִית** (טרנינג)
- **מִשְׁקֹלֶת** (מוט קצר שבקצותיו יש דסקיות מתכת והמשמש לאימוני כושר.)
- **הֶלִיכוֹן** (מכשיר כושר עשוי מסילה נעה.)
- **שִׁיאָן** (ספורטאי שהשיג את ההישג הטוב ביותר בתחרות.)

(1) בטבלה שלפניך מיין את המילים לפי דרך התצורה שלהן.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(2) מבין המילים שמיינת לבסיס וצורן סופי, ציין שתי מילים שה**בסיס** שלהן הוא שם פעולה. _____

_____

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

10. (24 נקודות)

א. (1) לפניך משפט ובו שני שמות מודגשים.

מַגֵּפַת ההעתקות היא **תּוֹצָאָה** של לחץ מופרז על הסטודנטים להצליח בכל מחיר.

- ציין את השורש של המילה **מַגֵּפָה**. _____
- מבין המילים שלפניך, **הקף** את המשקל של המילה **מַגֵּפָה**.

קַטָּלָה, מַקְטֵלָה, הַקְטָלָה, מַקְטֵל

- ציין את השורש של המילה **תּוֹצָאָה**. _____
- מבין המילים שלפניך, **הקף** מילה נוספת שמשקלה זהה למשקל של המילה **תּוֹצָאָה**.

מוֹצָא, תַּחְבּוּלָה, תּוֹרָשָׁה, הַפְּרָעָה

(2) לפניך משפט ובו מילה מודגשת.

אומנם לכולנו יש יצר תחרות **מלֵדָה**, אך יש בנו גם כישרון לעבוד ולחיות בצוותא.

- ציין את השורש של המילה **לֵדָה**. _____
- מבין המילים שלפניך, **הקף** את המילה הנוטה באותו המשקל של המילה **לֵדָה**.

רִיצָה, גְּנֵבָה, שִׂמְלָה, הַתְמָדָה

(3) לפניך משפט ובו מילה מודגשת.

גם לילדים יש **תְּחוּשָׁה** של הישג.

- ציין את השורש של המילה **תְּחוּשָׁה**. _____
- מבין המילים שלפניך, **הקף** את המילה שמשקלה שונה ממשקלה של המילה **תְּחוּשָׁה**.

תְּנוּמָה, תְּפוּקָה, תְּנוּפָה, תְּפוּסָה

(4) לפניך משפט ובו מילה מודגשת.

ניצחון גורם **הֲנָאָה** לאנשים תחרותיים.

- **הקף** את השורש של המילה **הֲנָאָה**.

נ-א-י/ה, נ-ו-א, ה-נ-י/ה, ה-נ-א

ב. לפניך משפט ובו מילה מודגשת.

הֶשֵּׂגִיּוּת היא הרגשה אישית לחלוטין.

המשפטים במסגרת שלפניך מתארים את דרך ההיווצרות של המילה **הֶשֵּׂגִיּוּת**.

בכל משפט **השלם** את המידע החסר, **והקף** את האפשרות הנכונה מבין האפשרויות המוצעות בו.

(במסגרת)

למילה **הֶשֵּׂג** נוסף הצורן ____ , שהוא צורן גזירה / נטייה, שמשמעותו _____, וכך נוצרה המילה **הֶשֵּׂגִי**.

למילה **הֶשֵּׂגִי** נוסף הצורן ____ , שהוא צורן גזירה / נטייה, שמשמעותו _____, וכך נוצרה המילה **הֶשֵּׂגִיּוּת**.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ג. לפניך שני משפטים, בכל אחד מהם מודגשת מילה.

I. כדי לנצח הקבוצה **צְרִיכָה** להתאמן שלוש פעמים בשבוע.

II. בספורט, הרצון לנצח גורם לתופעות כמו **צְרִיכָה** של חומרים אסורים ורמאות.

- ציין את מספרו של המשפט שבמילה **צְרִיכָה** המודגשת בו יש צורן נטייה _____
- ציין את המשקל של המילה **צְרִיכָה** במשפט האחר. _____

11. (24 נקודות)

א. לפניך צירופים, ובהם שמות מודגשים שיש להם צורן סופי.

משחק **רִאשׁוֹן**, תוצאות **חֲשׁוּבוֹת**, **פִּסְלוֹן** האוסקר, הפסקה **אֲרֻכָּה**, לדבר **צָרְפָתִית**

(1) בטבלה שלפניך מיין את השמות המודגשים לשתי קבוצות על פי סוג הצורן הסופי שלהם.

צורן גזירה	צורן נטייה

(2) ציין ליד כל שם שמיינת בטבלה את משמעות הצורן הסופי שבו.

ב. לפניך חמישה משפטים, ובהם מודגשות צורות בינוני.

פגשתי אדם **מַרְשִׁים**. ההורים טענו שבמשחק היה שיפוט **מַפְלֶה**. אלה החלטות **מְקוֹמְמוֹת**.

תחרותיות היא **מֵשֵׂג**. הבנקים נתנו שירות **מְסֻכָּן**.

(1) **הקף** את צורת הבינוני היוצאת דופן מבחינת חלק הדיבור.

(2) מהו חלק הדיבור של הצורה שהקפת? _____

(3) מהו חלק הדיבור המשותף לצורות האחרות? _____

(4) ציין את הבניין של כל אחת מצורות הבינוני שלפניך.

מְקוֹמְמוֹת _____ **מֵשֵׂג** _____

(5) כתוב משפט משלך שבו המילה **מַרְשִׁים** תהיה בעלת שורש שונה מזה של המילה **מַרְשִׁים** במשפט שבתחילת סעיף ב.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

נספח 1 – מאמרים

טקסט 1

תחרות קטלנית

מרגרט הפרנן

א בשנת 2008, השנה שבה פרץ המשבר הכלכלי העולמי, ריאיינתי בנקאי בכיר שעבד בבנק אמריקני גדול. ידוע שאחד הגורמים למשבר הכלכלי היה שהבנקים נתנו הלוואות לאנשים שלא הייתה להם יכולת להחזיר את ההלוואה. בריאיון עם הבנקאי ניסיתי להבין מדוע נתנו הבנקים הלוואות כאלה. תשובתו של הבנקאי הפתיעה אותי: "כדי להתחרות בהצלחה בבנקים האחרים שהציעו הלוואות כאלה, נאלצנו גם אנו להציע אותן". ההסבר של הבנקאי סותר את התפיסה הקלסית כי לתחרות יש תועלת. בשוק הבנקאות התחרותי הבנקים חיקו זה את זה. כולם למעשה פעלו באותו אופן, וכך גרמו למשבר הגדול. התחלתי לתהות שמא יש תחומים נוספים שגם בהם התחרות מזיקה. כשהתחלתי לבדוק את העניין, גיליתי דברים מדהימים.

ב בתחום החינוך תחרות בין סטודנטים גורמת להם לחץ מופרז להצליח בכל מחיר, זאת הסיבה למגפת ההעתקות. בבריטניה מעריכים כי בארבע השנים האחרונות עלה שיעור ההעתקות בחמישים אחוז לפחות. כל העבודות האקדמיות במדינה זו נבדקות כיום בתוכנה לזיהוי פְּלַגְיָאט[1], והממצאים של בדיקות אלה מוכיחים בבירור כי התלמידים הפנימו מסר פשוט: לא הדרך חשובה, אלא התוצאה.

ג אי אפשר לדון בתחרות בלי להתייחס לתחום הספורט. גם בתחום זה מצאתי דפוס דומה. טרוויס טייגארט, מנהל הסוכנות האמריקנית נגד סמים בספורט, מתוסכל זה שנים מתופעות כמו רמאות, שימוש בסמים ופציעות קשות בספורט. מחקר שערך טייגארט מראֶה שאומנם הציבור מעריך מאוד את הערכים שהספורט מלמד — הוגנות, משמעת, סבלנות ועבודת צוות, אך כולם מאמינים שהדבר החשוב ביותר בספורט הוא לנצח. גם ילדים מבינים זאת, והראיה לכך היא ששמונים אחוז מן הילדים העוסקים בספורט נוטשים עיסוק זה לפני גיל 12. אם רק הניצחון חשוב ואתה לא מצליח לנצח, אז למה לשחק?

ד משיחות שניהלתי עם אתלטים בריטים, שבילדותם השקיעו את כל זמנם באימונים ואף השתתפו באולימפיאדה, התברר לי שכיום, בבגרותם, הם מתקשים להשתלב בעולם מורכב שבו אין מדדים ויעדים בחיי היום־יום. שנים של התמקדות בעיסוק אחד הותירו אותם ללא כלים להתמודד עם עולם שמצריך ליצור קשרים חברתיים ולפתח יחסים של הדדיות.

ה התחרות פוגעת גם במדע: המעבדות מלאות במדענים צעירים ומבריקים שכבר לא מדברים זה עם זה בגלל הפחד שאחד מעמיתיהם ישיג הישגים מרשימים יותר משלהם. הפגיעה במדע גדולה כי התקדמות בתחום הזה מצריכה מן המדענים שיתוף של מידע, שאלות ותובנות.

ו תחרות אמורה לעודד יצירתיות, פרודוקטיביות[2] והישגיות. אך למעשה היא מעודדת ריבים ופוגעת בשיתוף הפעולה. יש חברות מסחריות שבהן המנהלים מדרגים את עובדיהם לפי מידת תרומתם לחברה. שיטת פעולה זו בהכרח יוצרת תחרות בין העובדים, ופוגעת בנכונות שלהם לסייע זה לזה בענייני עבודה. סיוע הדדי הוא הגורם החשוב ביותר ליעילות העבודה.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ז צרכנים נוטים לחשוב שהתחרות בין היצרנים מיטיבה עימם משום שהיא מגדילה את אפשרויות הבחירה של הקונים ומוזילה את המוצרים. בעיני הצרכנים זוהי תחרות חיובית, כי הם מעוניינים לקנות מוצר איכותי וזול, אולם הם אינם שואלים את עצמם מהי התוצאה של התחרות הזאת: מהו הערך האמיתי של המוצר שרכשו, או במילים אחרות מה הביא להוזלת המוצר. התשובה היא למשל שאת הבגדים הזולים שאנחנו קונים מייצרים פועלים שעובדים בתנאים ירודים ומקבלים משכורת רעב בעבור עבודתם המאומצת.

ח אולם המחיר הגבוה ביותר שאנו משלמים בשל התחרות הוא הדעיכה ביכולת שלנו לשתף פעולה והרס ההון החברתי שלנו, כלומר התערערות הקשרים בין יחידים ובין קבוצות בחברה ופגיעה בעזרה ההדדית. אומנם לכולנו יש יֵצֶר תחרות מלידה, אך יש בנו גם כישרון ומרץ לעבוד ולחיות בצוותא. אסור לדכא את יצר התחרותיות האנושי. עם זאת האתגר שלנו כעת הוא לזהות בתוך עצמנו ובמוסדותינו את הכישרון, את הסבלנות ואת הכישורים החברתיים הנדרשים כדי לשתף פעולה בינינו. אם נצליח לעשות זאת, יהיה זה הפרס הגדול ביותר.

(1) פְּלַגְיָאט — גנֵבה ספרותית, העתקת רעיונות של אדם אחר ללא ציון המקור.

(2) פרודוקטיביות — יצרנות, יכולת לייצר ולהפיק.

מעובד על פי הפרנן, מ' (2014). תחרות קטלנית. **אלכסון**. אוחזר מאתר alaxon.co.il.

טקסט 2

מה הן הישגיות ותחרותיות בספורט?

ליאור זך־מאור

א רבים נוהגים להחליף בין המושג "תחרותיות" ובין המושג "הישגיות", גם במחשבה וגם בשיחה. שני המושגים לכאורה דומים מאוד, אך לא כך הוא הדבר. במושג "תחרותיות" הכוונה למאמץ שאדם משקיע כדי להקדים או להיות טוב יותר מאדם אחר, ואילו "הישגיות" היא השאיפה להגיע להישגים. ההישגיות היא אישית לחלוטין ואינה קשורה בהשוואה או ביחס לאדם אחר.

ב לילד קטן שמצליח לקרוא משפט בלי שגיאות או ללכת לבד לבית הספר יש תחושה של הישג. הוא מרגיש גאה בעצמו. תחושת הישג זו אינה שונה בהרבה מתחושת ההישג של מבוגר שסיים לימודים אקדמיים או רכש בית בעצמו. לספורטאי שמסיים מרתון בפעם הראשונה או מצליח לסיים אימון קשה יש תחושה של הישג גדול. הוא מרגיש אושר וגאווה עצמית. ההישג הוא תחושה אישית.

ג תחרותיות היא תכונה. יש אנשים שאפשר לומר עליהם שהם "תחרותיים". יש להם מניע פנימי חזק לנצח או לפחות לנסות לנצח בכל דבר שהם עושים. הם יתקשו להתמודד עם הפסד, לעיתים אפילו לילדיהם, במשחק "מונופול", למשל. לאנשים כאלה הניצחון הוא "קדוש", והוא המטרה הנעלה תמיד, וכמעט בכל מחיר. מכאן שלאדם התחרותי איכות הביצוע חשובה פחות מן הניצחון.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ד אירועי ספורט מאורגנים מכוּנים כמעט תמיד "תחרות" או "מֵרוֹץ". השתתפות באירוע ספורט תחרותי מבוססת על הצורך האנושי במשחק. אומנם רוב המתחרים יטענו שהם משתתפים באירוע הספורט רק בשביל עצמם, כלומר מטרתם היא לשבור שיא אישי, והם אינם שותפים למשחק התחרותי. אולם למעשה זה לא כך. כמעט כל המשתתפים במרוץ שמים לב מי לפניהם ומי אחריהם. אם מישהו מקדים אותם, הם יסיימו בִּסְפְּרִינְט(1) רק כדי לעקוף ולנצח אותו. אילו המשתתפים לא היו "שותפים למשחק התחרותי", כפי שהם מעידים על עצמם, הם לא היו אמורים לנסות לנצח בכל מחיר. ההתנהגות הזאת מעידה שהם אכן "שותפים למשחק התחרותי". הם רוצים לסיים בניצחון, לסיים לפני הספורטאי שלפניהם, גם אם הוא החבר הטוב ביותר שלהם, שמתאמן איתם כל יום. התחרותיות מבצבצת מבעד להישג האישי.

ה ספורטאים ומאמנים נוהגים לומר שכדי להשתפר צריך לשהות בסביבה תחרותית ולהתאמן בה, וכן להיות מוקף בספורטאים חזקים כמוך וחזקים ממך, כי הם ידחפו אותך להשתפר בכל יום ובכל אימון. אולם סביבה תחרותית מדיי יכולה להיות גם מזיקה והרסנית ולגרום לספורטאי להתאמן מעבר לגבולות היכולת שלו ואף להיפצע. המתאמן עלול להישבר גופנית ונפשית, ומרוב "תחרותיות" הוא עלול להגיע מותש לתחרות האמיתית.

ו לעומת זאת סביבה הישגית מדגישה את חשיבות התהליך, את השיפור ביכולת, את החוסן הנפשי, ומנטרלת את הנטייה לתחרותיות מוגזמת ואת יצר הניצחון. בסביבה הישגית הספורטאים מוערכים על פי מידת הרצינות וההשקעה שלהם ועל פי האופן שבו הם מתמודדים עם קשיים ועם מכשולים. בסביבה כזאת הספורטאי נמדד על פי איכות הביצועים שלו ולא רק על פי הניצחונות. ספורטאי שהביצוע שלו טוב יקבל חיזוקים חיוביים, ואילו ספורטאי שהביצוע שלו גרוע יקבל ביקורת, גם אם הוא מסיים את האימון ראשון וגם אם הוא חזק מחברו לאימונים. הספורטאים מבינים שאם הם יתאמנו יחד הם יתקדמו וישתפרו, והמטרה הזאת חשובה להם יותר מן הרצון לנסות לנצח את האחר ולהתחרות זה בזה. בסביבה הישגית את התחרותיות משאירים ל... תחרות עצמה.

(1) ספרינט — מֵרוץ למרחק קצר במהירות מְרַבִּית; בעברית מְאוֹץ.

מעובד על פי זך־מאור, ל' (אפריל 2016). מהי הישגיות ותחרותיות בספורט סיבולת? אוחזר מאתר shvoong.co.il.

טקסט 3

תחרות טובה לילדים

דֵּבֶן מקגינס

א בעבור הורים רבים "תחרות" היא מילה גסה. הם סבורים שתחרות עלולה לגרום ללחץ מופרז על הילדים. לדעתם, ילדים רוצים להיות הטובים ביותר ולנצח בתחרות, וכשהם אינם עומדים בציפיות, הם מתאכזבים. כדי להגן על הילדים מפני אכזבה, אימהות ואבות שכוונתם טובה מכריזים שכל הילדים ניצחו או נמנעים מראש ממצבים של תחרות.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI

ב אך האם מַדף מלא בגביעי השתתפות במקום גביעי ניצחון טוב יותר להתפתחות הילד? לא בהכרח. מומחים להתפתחות הילד מציינים שתחרויות שנערכות מדי פעם עשויות דווקא להיטיב עם הילדים. התחרות מכינה אותם להצלחות ולהפסדים בהמשך החיים — הרי בעתיד הם לא תמיד יצליחו להשיג את כל מטרותיהם. פעילויות שיש בהן תחרות יעזרו להם לפתח מיומנויות חשובות כמו אמפתיה, התמדה ומשחק לפי תור והן ישמשו אותם בהמשך חייהם.

ג "תחרות עוזרת לילדים ללמוד שלא תמיד הטובים ביותר או המבריקים ביותר הם שמצליחים, אלא מי שעובדים קשה ודבקים בעבודתם, והיא מפתחת אצלם הערכה עצמית ותחושת מסוגלות עצמית[1]", אומר דוקטור טימותי גאן, מומחה בהתפתחות הילד, מקליפורנייה. הצד החיובי בתחרות הוא שילדים לומדים להיות שחקנים בקבוצה. דוגמה לכך היא המשחק השיתופי. במשחק כזה משתתף אחד יכול להצטרף למשתתפים אחרים, להתגבש לקבוצה ולנצח יחד. לדברי רונדה קלוסטרמן, מורה לחינוך גופני בבית ספר יסודי בקליפורנייה, "במשחק שיתופי הילדים לומדים לפתור בעיות בצוות ורוכשים מיומנויות לחיים, כמו עשייה לטובת הכלל".

ד ההורים צריכים לשים לב כיצד ילדיהם מתנהגים במצבים של תחרות. לדברי ד"ר גאן, ילדים רבים מתקשים לקבל הפסד במשחק, במקרים כאלה ההורים צריכים להסביר להם שזכייה בתחרות אינה העיקר, אלא המאמצים הרבים שהילד השקיע בתחרות ובאימונים לקראתה. ההורים צריכים לחזק את הילדים באמצעות המסר שאם הם השקיעו מאמץ ולמדו מן הניסיון, אפשר גם להפסיד. גם התנהגות מאופקת של ההורים (כמו לא להאשים את השופט בהפסד) יכולה לשמש דוגמה רבת עוצמה עבור הילדים לגישה חיובית ונכונה לתחרות.

ה שינוי דרך החשיבה של ילדים על תחרות הוא דבר חשוב שאין להמעיט בערכו. "אני מאמין שכדי ליצור גישה חיובית לתחרות, ילדים צריכים ללמוד שהמתחרה החשוב ביותר הוא הם עצמם", אומר ד"ר גאן. לד"ר גאן הייתה הזדמנות להפוך את התאוריה שלו למעשים כאשר בנו בן החמש הפסיד בתחרות ריצה. ד"ר גאן בחר שלא למקד את תשומת הלב של בנו בהשוואת ריצתו לשאר הילדים, אלא בשיפור שהשיג בתוצאה לעומת התוצאה הקודמת. "לימדנו אותו שהוא לא צריך להתמקד במהירות הריצה של האחרים, אלא להתחרות רק בשעון", הוא אומר. "קבענו לו זמנים להשלים מרחקים מסוימים, וכך הוא הפסיק להרגיש שהוא מתחרה בילדים האחרים והתחיל להרגיש שהוא מתחרה בעצמו. בעקבות זאת הוא עבר מחוויה של כישלון לחוויה של הצלחה והמשיך ליהנות מתחרויות ריצה".

(1) מסוגלות עצמית — האמונה של האדם בנוגע ליכולת שלו לבצע משימה ולהתמודד עם אתגרים.

מעובד על פי מקגינס, ד' (2016). מדוע תחרות טובה לילדים? אוחזר מאתר המגזין parents.com.

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI